

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 1992, sp. zn. 4 To 39/92, ECLI:CZ:NS:1992:4.TO.39.1992.1

Číslo: 13/1993

Právní věta:

K problematice předmětu dokazování a rozsahu dokazování v přípravném řízení.

Zásadu in dubio pro reo nemůže prokurátor aplikovat tak, že v přípravném řízení neprovede část důkazů významných pro zjištění skutečností rozhodných z hlediska zákonných znaků trestného činu a že skutečnosti, k jejichž objasnění měly směřovat neprovedené důkazy, neuplatní v podané obžalobě. Takový postup je v rozporu se zásadou, že orgány činné v trestním řízení mají povinnost zjišťovat skutečný stav věci (§ 2 odst. 5 tr.ř.) a nemůže být odůvodněn ani zřetelem na rychlost řízení.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 29.05.1992

Spisová značka: 4 To 39/92

Číslo rozhodnutí: 13

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dokazování

Předpisy: 141/1961 Sb. § 2 odst. 5

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud České republiky zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. stížnost krajského prokurátora v Ústí nad Labem podanou proti usnesení krajského soudu v Ústí nad Labem z 25. března 1992 sp. zn. 1 T 3/92.

Z odůvodnění :

Napadeným usnesením byla při předběžném projednání obžaloby podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. vrácena prokurátorovi k došetření trestní věc obviněného P. K. a spol. pro trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. a další trestné činy.

Toto rozhodnutí odůvodnil krajský soud tím, že pokud jde o trestný čin loupeže, vyžaduje náležité objasnění věci, aby byl podrobněji vyslechnut obviněný M. K. a aby byla provedena konfrontace mezi obviněnými P. K. a M. K. Pokud jde o trestný čin krádeže u obviněných P. K., M. K., M. K. a V. B. podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. c) tr. zák. a u obviněného mladistvého R. K. podle § 247

odst. 1 písm. b) tr. zák., poukázal krajský soud na nutnost doplnění důkazů za účelem náležitého objasnění rozsahu způsobené škody. Kromě toho krajský soud vytkl, že v přípravném řízení nebyly v potřebném rozsahu opatřeny důkazy umožňující náležitě zhodnotit osobu každého z obviněných. V dalším bylo napadeným usnesením rozhodnuto podle § 192 tr. ř. tak, že obvinění P. K., M. K., M. K. a V. B., se ponechávají ve vazbě.

Proti usnesení podal v zákonné lhůtě stížnost krajský prokurátor v Ústí nad Labem, který napadl pouze výrok, jímž byla věc vrácena prokurátorovi k došetření. Podstatou námitek krajského prokurátora bylo jednak to, že požadované doplnění důkazů může krajský soud bez obtíží provést v hlavním líčení, zejména pokud jde o podrobnější výslechy obviněných a konfrontace mezi nimi, a jednak to, že obtíže při dokazování rozsahu trestné činnosti (zejména výše způsobené škody), které se projeví v přípravném řízení, vedly k tomu, že obžaloba byla v souladu se zásadou „in dubio pro reo“ (v pochybnostech ve prospěch obviněného) podána pro minimální rozsah trestné činnosti. Krajský prokurátor proto namítl, že vrácení věci do stadia přípravného řízení je zbytečné a že je i v rozporu se zásadou rychlosti řízení. V závěru stížnosti krajský prokurátor navrhl, aby Nejvyšší soud ČR zrušil v napadeném usnesení výrok, jímž byla věc vrácena prokurátorovi k došetření, a aby krajskému soudu uložil o věci znovu jednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud ČR přezkoumal podle § 147 odst. 1, 2 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, pokud jde o vrácení věci prokurátorovi k došetření, i řízení, jež této části napadeného usnesení předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům.

Trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. se měli obvinění P. K. a M. K. dopustit podle obžaloby (bod 1) tím, že 17.4.1991 asi ve 12.00 hodin v Oseku, okr. Teplice, po předchozí dohodě a společné přípravě spočívající v rozdělení úloh, opatření zbraně, maskovacích pomůcek a dopravních prostředků uskutečnili loupež v místní pobočce České spořitelny tak, že obviněný P. K. na odcizeném motocyklu přijel k pobočce spořitelny, maskován vnikl dovnitř a s použitím pistole zn. RÖhm RG 8, z níž čtyřikrát vystřelil, přinutil vedoucí pobočky spořitelny E. B. k odemknutí trezoru, z něhož odcizil 210 000 Kčs na hotovosti, a ze stolu odcizil obálku s 80 losy v ceně 800 Kčs a tržbu 380 Kčs, přičemž obviněný M. K. s vypůjčeným automobilem poblíž obce Osek vyčkal příjezdu obviněného P. K. a odvezl ho do Mostu, kde se o odcizené peníze rozdělili.

Podle odůvodnění obžaloby se oba obvinění k spáchání této trestné činnosti doznali až na to, že se neshodli v tom, kdo byl iniciátorem a kdo se rozhodující mírou podílel na přípravě.

Krajský soud v napadeném usnesení důvodně poukázal na to, že výpověď obviněného M. K. není jednoznačná. K tomu je třeba dodat, že ji nelze považovat za doznání v tom smyslu, že by obviněný doznal všechny skutkové okolnosti, jimiž měly být naplněny zákonné znaky žalovaného trestného činu.

V uvedeném smyslu není doznáním výpověď obviněného M. K. z 21.5. 1991, podle níž obviněný poskytl spoluobviněnému P. K. součinnost, spočívající v odvezení autem, s vědomím, že jde o bytovou krádež v Duchcově. Podle této výpovědi se obviněný M. K. teprve dodatečně dověděl, že šlo o loupežné přepadení pobočky spořitelny v Oseku. Z této výpovědi obviněného M. K. není možno dovozovat, že by doznal účast na skutku, jehož podstatou bylo loupežné přepadení.

Za doznání obviněného M. K. k spáchání trestného činu loupeže není možno považovat ani jeho další výpověď, kterou učinil 22.5.1991. V této výpovědi obviněný M. K. sice doznal, že věděl, že spoluobviněný P. K. „chce udělat spořitelnu v Oseku“, ale z této výpovědi nevyplývá nic o tom, jakým způsobem mají být peníze z pobočky spořitelny odcizeny, zejména že by k odcizení peněz mělo dojít za použití zbraně nebo jiným násilným jednáním. Na podkladě této výpovědi obviněného M. K. tedy nelze činit žádné závěry v otázce, zda jde o doznání k trestnému činu krádeže (§ 247 tr. zák.) nebo k

trestnému činu loupeže (§ 234 tr. zák.).

Teprve ve výpovědi z 25.6.1991 obviněný M. K. učinil zmínku o tom, že „... pistoli na vlastní provedení akce poskytl svému spolupachateli K.“. Krajský soud v napadeném usnesení důvodně poukázal na nedostatek logické návaznosti této výpovědi obviněného M. K. na jeho předchozí tvrzení, zvláště když ještě v úvodu výpovědi z 25.6.1991 obviněný odkázal na své předchozí výpovědi. Pokud učinil citovanou zmínku, signalizovalo to změnu jeho výpovědi v tom smyslu, že by mohlo jít o doznání spoluúčasti na loupežném přepadení pobočky spořitelny, avšak aby bylo možno výpověď obviněného skutečně takto hodnotit, bylo třeba podrobně ho znovu k celému skutku vyslechnout. Teprve poté bylo možno činit závěry o tom, zda jde o doznání obviněného k spáchání trestného činu loupeže.

V tomto směru měla být prvořadá pozornost věnována řádnému provedení výslechu obviněného M. K. již proto, že ohledně jeho účasti na skutku, který je v obžalobě posuzován jako trestný čin loupeže, byla jeho výpověď společně s výpovědí obviněného P. K. jediným důkazem, na jehož podkladě bylo možno činit skutková zjištění.

Postavení obviněného M. K. před soud pro trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. tedy zatím není dostatečně odůvodněno (§ 176 odst. 1 tr. ř.). Vzhledem k absenci jakýchkoli dalších důkazů, z nichž by vyplývala účast obviněného M. K. na činu, je plně opodstatněný požadavek krajského soudu na opětovný podrobný výslech obviněného M. K., a budou-li po provedení tohoto výslechu přetrvávat ohledně jeho účasti podstatné rozpory oproti výpovědi obviněného P. K., je důvodný i požadavek na provedení konfrontace mezi oběma obviněnými. Teprve poté bude mít prokurátor úplné podklady pro vyřešení otázky, zda je dostatečně odůvodněno podání obžaloby na obviněného M. K. a pro jaký trestný čin.

Nelze přisvědčit námitce krajského prokurátora, že výslech obviněného M. K. a jeho konfrontaci s obviněným P. K. může provést sám krajský soud v hlavním líčení. Tyto důkazy totiž směřují k objasnění základních skutkových okolností, které mají rozhodující význam pro posouzení, zda ze strany obviněného M. K. šlo o skutek, v němž je spatřován žalovaný trestný čin, a zda tento skutek spáchal obviněný. Tyto okolnosti je vzhledem k ustanovení § 89 odst. 1 písm. a), b) tr. ř. třeba dokazovat v přípravném řízení. Vyplývá to z toho, že toto ustanovení má obecnou povahu a vztahuje se na všechna stadia trestního stíhání. Z tohoto ustanovení mimo jiné vyplývá, že neexistuje žádná skutečnost zakládající znak trestného činu, kterou by měl dokazovat teprve soud v hlavním líčení.

Trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. c) tr. zák. ve znění zák. č. 557/1991 Sb. v případě obviněných P. K., M. K., M. K. a V. B. a podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák. ve znění zák. č. 557/1991 Sb. v případě obviněného mladistvého R. K. spočíval podle obžaloby v tom, že obvinění se v různém rozsahu dopustili celkem jedenácti případů krádeží peněz a věcí z cizích bytů, prodejen a restaurací.

Krajský soud v napadeném usnesení důvodně vytkl, že v přípravném řízení nebyly provedeny všechny důkazy potřebné pro zjištění výše škody. Neúplnosti a způsob jejich odstranění krajský soud podrobně uvedl ve vztahu k jednotlivým bodům obžaloby v odůvodnění napadeného usnesení. K tomu považuje Nejvyšší soud ČR za nutné jen dodat, že pokud jde o odcizení zboží ke škodě organizací provozujících obchodní činnost a pokud důkazem o výši způsobené škody má být též výsledek inventury, je nezbytné, aby byla opatřena nejen zpráva poškozené organizace, v níž je konstatován výsledek inventury, nýbrž i všechny dostupné doklady o průběhu a závěrech inventury. Opatření těchto důkazů je totiž nezbytné pro posouzení, zda inventura byla skutečně provedena předepsaným způsobem a zda její výsledek je správný.

Podstata došetření, jak je důvodně požadováno krajským soudem, spočívá převážně v provedení

takových důkazů, na jejichž podkladě má být objasněno, zda způsobená škoda není vyšší, než je uvedeno v obžalobě. V této spojitosti nelze přisvědčit námitce krajského prokurátora, že obžaloba byla podána v souladu se zásadou „in dubio pro reo“. Tuto zásadu je nutno aplikovat tak, že pokud jsou o určité právně významné skutečnosti nějaké pochybnosti, musí jít o pochybnosti přetrvávající i po provedení všech dostupných důkazů. Jestliže touto skutečností je výše škody způsobené trestným činem krádeže podle § 247 tr. zák., je nutno, aby již v přípravném řízení byly opatřeny všechny důkazy, na podkladě jejichž provedení a hodnocení lze učinit zjištění, jak vysoká škoda byla trestným činem způsobena. Vyplývá to z ustanovení § 89 odst. 1 písm. e) tr. ř., které má obecnou platnost pro všechna stadia trestního stíhání, tedy i pro přípravné řízení, zvláště když jde o trestný čin, jehož zákonným znakem je škoda. Zásadu „in dubio pro reo“ nemůže prokurátor aplikovat tak, že v přípravném řízení neprovede část důkazů významných pro zjištění skutečností rozhodných z hlediska zákonných znaků trestného činu a že skutečnosti, k jejichž objasnění měly směřovat neprovedené důkazy, neuplatní v podané obžalobě. Takový postup je v rozporu se zásadou, že v trestním řízení je vždy třeba zjistit skutečný stav věci (§ 2 odst. 5 tr. ř.), a nemůže být odůvodněn ani zřetelem na rychlost řízení.

Z uvedeného vyplývá, že prokurátor je v přípravném řízení povinen opatřit všechny dostupné důkazy významné pro zjištění výše škody způsobené trestným činem krádeže podle § 247 tr. zák. Tím splní svou povinnost uloženou ustanovením § 2 odst. 5 tr. ř. a teprve poté může rozhodnout, v jakém rozsahu podá obžalobu a jakou výši způsobené škody v obžalobě uplatní se zřetelem k zásadě „in dubio pro reo“. Stížnost krajského prokurátora není tudíž důvodná ani v tom, že by obžaloba pro trestný čin krádeže byla na obviněné podána v souladu s ustanovením § 176 odst. 1 tr. ř. Podle tohoto ustanovení prokurátor podá obžalobu, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud. V posuzovaném případě je sice z dosavadních výsledků přípravného řízení zřejmé, že postavení obviněných před soud pro trestný čin krádeže je výsledky přípravného řízení v podstatě odůvodněno, avšak aby to bylo odůvodněno dostatečně, je nezbytné provést všechny dostupné důkazy nutné pro úplné zjištění výše způsobené škody.

Krajský soud správně v napadeném usnesení poukázal na to, že v přípravném řízení nebyly opatřeny úplné podklady umožňující objasnění osoby obviněného V. B. a obviněného mladistvého R. K. Jde o zprávy Městského úřadu Most, který je příslušný podle místa bydliště obou obviněných a který se má vyjádřit alespoň k tomu, zda obvinění nebyli postiženi pro přestupek, nemá-li dostatek podkladů pro podrobnější zprávu o chování a pověsti obviněných.

Závažnou neúplností přípravného řízení, kterou krajský soud rovněž správně vytkl a na jejímž odstranění je nutno trvat, je to, že postupem podle § 292 tr. ř. nebyly zjištěny poměry obviněného mladistvého R. K. V tomto ohledu je třeba již v přípravném řízení opatřit podrobnou zprávu orgánu pověřeného péčí o mládež. Tato nezbytnost vyplývá z ustanovení § 89 odst. 1 písm. d) tr. ř., které se vztahuje i na přípravné řízení.

Opatření spisů o předchozích odsouzeních obviněných je sice nezbytné pro správné rozhodnutí soudu o trestech a může mít podle povahy věci i jiný význam (např. pro hodnocení obhajoby obviněných), avšak to, zda spisy budou opatřeny již v přípravném řízení, lze ponechat na uvážení prokurátora. Vzhledem k tomu, že spisy může bez obtíží od příslušných soudů opatřit předseda senátu v rámci přípravy hlavního líčení (§ 198 odst. 3 tr. zák.), není možné nedostatek spisů při podání obžaloby pokládat za důvod pro vrácení věci prokurátorovi k došetření.

Nejvyšší soud ČR, jak vyplývá z předchozích částí tohoto usnesení, shledal, že krajský soud vrátil věc prokurátorovi k došetření důvodně a v souladu s ustanovením § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. ve znění zákona č. 558/1991 Sb. Proto Nejvyšší soud ČR podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl stížnost krajského prokurátora.

Podle § 72 odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud ČR přezkoumal, zda na straně obviněných P. K., M. K., M. K. a V. B. trvají důvody vazby. Přitom shledal, že i v nynějším stadiu trestního stíhání jsou vazební důvody u těchto obviněných dány v tom rozsahu, jak ho krajský soud v napadeném usnesení vyjádřil rozhodnutím podle § 192 tr. ř.